

ŠELI
PARKER-ČAN

ONA
KOJA JE
POSTALA
SUNCE

Preveo
Marko Mladenović

— Laguna —

Naslov originala

Shelley Parker-Chan

SHE WHO BECAME THE SUN

Copyright © 2021 by Shelley Parker-Chan

All rights reserved.

Translation copyright © 2024 za srpsko izdanje, LAGUNA

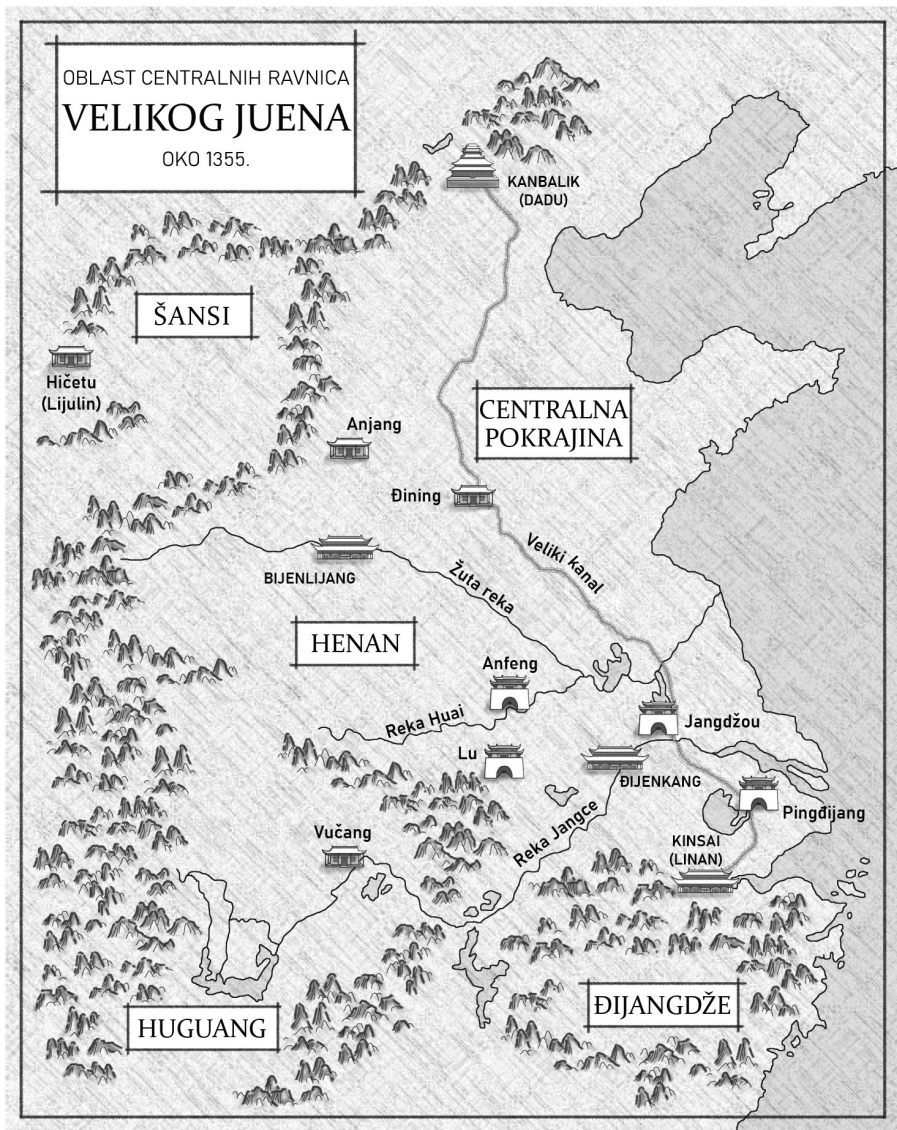
Sve, o, sveštenici, gori... A čime gori? Vatrom strasti, kažem ja, vatrom mržnje, vatrom zaljubljenosti; vatrom rođenja, starosti, smrti, tuge, oplakivanja, bede, žalosti i očajanja gori.

ADITAPARIJAJA SUTRA; *Propoved o vatri*

OBLAST CENTRALNIH RAVNICA

VELIKOG JUENA

OKO 1355.

PRVI DEO

1345-1354.

DOLINA REKE HUAI, JUŽNI HENAN, 1345.

Selo Džungli je ležalo spljošteno pod suncem poput bezvoljnog psa koji je odustao od traženja hlada. Nigde unaokolo nije bilo ničega sem gole žute zemlje, ispucale u šaru kornjačinog oklopa, i vrele prašine mirisa suvog kao barut. Bila je četvrta godina suše. Znajući uzrok svoje patnje, seljaci su proklinjali svog varvarskog cara u njegovoj dalekoj prestonici na severu. Kao što je slučaj sa bilo koje dve stvari što ih povezuje nit čija*, shodno čemu postupci jedne utiču na onu drugu čak i izdaleka, tako i to koliko je car dostojan određuje sudbinu zemlje kojom on vlada. Zemlja dostojnog vladara blagoslovena je dobrim žetvama; zemlja onog nedostojnog prokleta je poplavama, sušama i bolešću. Trenutni vladar carstva Velikog Juena** nije bio samo car već i veliki kan: deseti u lozi mongolskog osvajača Kublaj-kana, koji je, sedamdeset godina ranije, pobedio poslednju domaću dinastiju. On je jedanaest godina držao božansku

* Kin.: *Qi* – u tradicionalnoj kineskoj kulturi, životna energija koja čini deo svakog živog bića. (Prim. prev.)

** Dinastija Juen (mongolska dinastija) – razdoblje u kojem je Kinom prvi put vladala dinastija stanih osvajača. (Prim. prev.)

svetlost nebeskog mandata*, a već je bilo desetogodišnjaka koji nikada nisu poznavali ništa osim katastrofa.

Dok je išla za dečacima iz sela prema kući mrtvog suseda, druga ćerka porodice Džu, napunivši desetak godina u toj sušnoj godini Petla, razmišljala je o hrani. Širokog čela i bez iole one zaobljenosti zbog koje su deca ljupka, kao i oblikom donje vilice, podsećala je na smeđeg skakavca. Kao i taj insekt, devojčica je neprestano mislila na hranu. Međutim, budući da je odrasla na jednoličnoj seljačkoj hrani, i sa tek napola uobličenom slutnjom da možda postoji nešto bolje, mašta joj je bila ograničena na dimenziju količine. U tom trenutku bila je udubljena u misli o činiji kaše od prosa. U glavi ju je napunila preko ivice, tako da je tečnost drhturila unutar visoko zategnute opne, te je u hodu, sanjareći nestrpljivo i sladostrasno, razmatrala kako da uzme prvu kašiku a da ne izgubi ni kap. Odozgo (ali strane bi mogle da popuste) ili sa strane (zasigurno propast); čvrstom rukom ili blagim dodirom? Toliko je bila zaokupljena svojim zamišljenim obrokom da je u prolazu jedva primetila kako cvrči grobarov ašov.

Devojčica je otišla pravo do reda bezglavih brestova na naspramnoj granici polja. Brestovi su nekada bili lepi, ali devojčica ih je pamtila bez bolećivosti. Nakon što je žetva propala treći put, seljaci su otkrili da se njihovi dražesni brestovi mogu kasapiti i jesti kao i svaka druga živa stvar. E *to* je nešto vredno pamćenja, pomislila je devojčica. Ona sumorna mrka oporost šest puta provarenog korena bresta, koja izaziva blagu mučninu i ostavlja ti unutrašnju stranu obraza izbrazdanu podsetnikom na to da si jela. Još bolje: brašno od brestove kore pomešano s vodom i seckanom slamom, uobličeno u kolačić i pečeno

* Nebeski mandat (nebeska volja) – kinesko političko i versko učenje koje se koristilo u drevnoj i imperijalnoj Kini da bi se opravdala vladavina kineskog cara. Prema tom verovanju, nebesa oličavaju prirodni poredak i volju pravednog vladara Kine, nebeskog sina nebeskog carstva. (Prim. prev.)

na tihoj vatri. Ali sad kada su jestivi delovi bili odavno otišli, brestovi su seosku decu zanimali samo u svojoj ulozi skloništa za miševе, skakavce i ostale slične poslastice.

U nekom trenutku, mada se nije sećala kada tačno, devojčica je postala jedina devojčica u selu. Bilo je to neprijatno saznanje, i draže joj je bilo da ne razmišlja o tome. U svakom slučaju, nije bilo potrebe za razmišljanjem; znala je tačno šta se dogodilo. Ako porodica ima sina i ćerku i dva zalogaja hrane, ko bi protraćio jedan na ćerku? Možda samo ako je ta ćerka naročito korisna. Devojčica je znala da nije ništa korisnija no što su to bile one mrtve devojčice. A još je i ružnija. Stisnula je usne i čučnula kraj prvog brestovog panja. Jedina razlika između onih drugih i nje bila je u tome što je ona naučila kako da lovi hranu za sebe. Činilo se da je to tako mala razlika za dve suprotne sudbine.

Upravo tada su dečaci, koji su otrčali napred na najbolja mesta, počeli da viču. Bili su pronašli plen i, uprkos tome što dotad nisu imali uspeha s tim pristupom, pokušavali su da ga isteraju tako što su ga gurali i što su lupali štapovima. Devojčica je to što oni ne obraćaju pažnju na nju iskoristila da izvuče svoju zamku iz skrovišta. Oduvek je imala vešte ruke, a nekada kada je tako nešto bilo važno, njeno umeće pletenja kotarica bilo je predmet velike hvale. Sada se u njenoj pletenoj zamci nalazila nagrada koju bi svako poželeo: gušter dugačak kao njena podlaktica. Njegov prizor je smesta isterao devojčici iz glave sve misli o kaši. Udarila je gušteru glavu o stenu pa ga držala između kolena dok ne proverii ostale zamke. Zastala je kada je našla šaku zrikavaca. Na pomisao na taj orašasti, hrskavi ukus pošla joj je voda na usta. Stegnula je zube, vezala zrikavce u krpu i stavila ih u džep za kasnije.

Kada je vratila zamke na mesto, devojčica se uspravila. Iznad drumа što je prelazio preko brdâ iza sela izdizala se perjanica zlatnog lesа. Pod zastavama nebeskoplave boje, iste kao nebeski mandat koji je držala mongolska vladarska loza, kožni

oklopi vojnika sabijali su se u tamnu reku što ide kroz prašinu na jug, prava kao strela. Svi u dolinama reke Huai poznavali su vojsku henanskog princa, mongolskog plemića zaslužnog za gušenje seljačkih buna koje su izbijale u toj oblasti već duže od devojčicina dva životna veka. Prinčeva vojska je svake jeseni marširala na jug, a svakog proleća se vraćala u svoje garnizone u severnom Henanu, redovna kao kalendar. Džungliju vojska nikada nije prišla bliže nego sada, niti je iko iz Džunglija ikada prišao bliže njoj. Metal na vojničkim oklopima odbleskivao je svetlost tako da je tamna reka svetlucala dok je milila preko sivomrkog obronka. Bio je to prizor toliko odvojen od devojčinog života da je izgledao tek kao daleka stvarnost, nalik žalobnom zovu gusaka što lete visoko na nebu.

Gladna i izmorena od sunca, devojčica je izgubila interesovanje. Držeći svog guštera, krenula je ka kući.

U podne je devojčica otišla s vedrom i obramicom do bunara i vratila se znojava. Vedro je svakog puta bivalo sve teže, budući da je bilo sve manje vode a sve više crvenkastožutog mulja s dna bunara. Zemlja nije uspela da im podari hranu, ali sada se činila rešena da im se daje u svakom zalogaju punom peska. Devojčica se sećala kako su jednom neki seljani probali da jedu kolače od blata. Naglo ju je obuzelo saosećanje. Ko ne bi učinio sve da ublaži bol praznog želuca? Možda bi to pokušali još neki, ali onim seljanima su otekli udovi i trbusi, a onda su umrli, a ostatak sela je to primio k znanju.

Porodica Džu je živela u jednosobnoj kolibri napravljenoj u vreme kada je bilo više drveća. To je bilo davno i devojčica se toga nije sećala. Usled četiri godine suše, daske kolibe su se listom razdvojile tako da je unutra bilo prozračno koliko i napolju. Pošto nikada nije padala kiša, to nije predstavljalo problem. Nekada je u kući živela čitava porodica: deda i baba sa očeve strane, dvoje roditelja i sedmoro dece. Ali svaka godina

suše smanjivala im je brojnost dok ih nije preostalo svega troje: devojčica, njen najbliži joj po godinama stariji brat Džu Čungba i njihov otac. Jedanaestogodišnjeg Čungbu su oduvek mazili i pazili kao srećnog osmorodenog u njegovom pokolenju braće od stričeva. Sad kada je on bio jedini preživeli, bilo je još jasnije da mu se nebesa smeše.

Devojčica je odnela vedro pozadi u kuhinju, koja je bila otvorena prigrada s rasklimatanom policom i kukom na tavanici za kačenje kotlića iznad vatre. Na polici su stajali kotlić i dva glinena čupa žutog pasulja. Parčence starog mesa što visi na klinu bilo je sve što je preostalo od bivola koji je njenom ocu služio za rad. Devojčica je uzela komadić i istrljala njime unutrašnjost kotlića, što je njena majka oduvek činila kako bi supi dala ukusa. Devojčica je u sebi smatrala da je to kao da se nadaš da bi kuvano sedlo moglo da ima ukus mesa. Odvezala je suknju, ponovo je vezala oko otvora kotlića, pa usula vodu iz vedra. Zatim je sastrugala sa suknje krug blata i ponovo je obukla. Suknja joj nije bila ništa prljavija nego pre, ali makar je voda bila čista.

Palila je vatru kad joj je došao otac. Posmatrala ga je iz prigrade. Bio je od onih ljudi što imaju oči koje izgledaju kao oči, i nos kao nos. Bezličan. Gladovanje mu je čvrsto navlačilo kožu preko lica dok nije bilo jedna ravan od jagodice do brade, i druga od jednog do drugog ugla brade. S vremena na vreme devojčica se pitala da li joj je otac zapravo mlad čovek, ili barem ne veoma star. Bilo je teško razlučiti.

Otac je ispod ruke nosio zimsku dinju. Bila je mala, kao novorođena beba, a njena praškasta bela kora bila je prašnjava od toga što je skoro dve godine bila zakopana pod zemljom. Devojčicu je iznenadio blag izraz na očevom licu. Nikada nije videla taj izraz na njemu, ali znala je šta znači. Da im je to poslednja dinja.

Otac je čučnuo pored zaravnjenog panja na kome su ubijali kokoši i stavio dinju na njega kao da je žrtva precima. Oklevao

je, sa satarom u ruci. Devojčica je znala o čemu on razmišlja. Isečena dinja ne može da stoji. Naglo su je preplavila pomešana osećanja. Nekoliko veličanstvenih dana oni će imati *hrane*. Navrla joj je jedna uspomena: na supu sa svinjskim kostima i solju, na čijoj površini plivaju kapljice zlatnog ulja. Na bezmalo pihtijasto meso dinje, prozirno kao riblje oko, kako joj slatko popušta između zuba. Ali kada dinja bude pojedena, neće ostati ništa osim žutog pasulja. A posle žutog pasulja neće biti ničega.

Satara je udarila, a časak kasnije ušao je devojčicin otac. Kad joj je dao komad dinje, na njegovom licu više nije bilo onog blagog izraza. „Skuvaj je“, kratko je rekao i otišao.

Devojčica je oljuštila dinju i isekla tvrdo meso na parčad. Bila je zaboravila kako ona miriše: kao vosak za sveće i zeleni brestovi cvetovi. Načas ju je spopala želja da je gurne u usta. Meso, semenke, čak i oštra kora, sve je to nadraživalo svaki delić njenog jezika veličanstvenim zanosom *jedenja*. Progutala je knedlu. Znala je koliko вреди u očevim očima, i kakvoj bi se opasnosti izložila krađom. Nisu sve one devojčice umrle od gladi. Sa žaljenjem je stavila dinju u kotlić sa malo žutog pasulja. Kuvala je to dokle god je drvo trajalo, zatim uzela savijene komade kore koje je koristila kao drške za kotlić i unela hranu u kuću.

Čungba je podigao glavu i pogledao je odande gde je sedeo na golom podu pored njihovog oca. Za razliku od očevog, njegovo lice je podsticalo na opaske. Imao je svadljivu vilicu i čelo kvrgavo kao orah. Sa takvim crtama bio je toliko upadljivo ružan da se posmatračevo oko zaticalo u nehotičnoj očaranošći. Sada je Čungba uzeo kutlaču od devojčice i poslužio njihovog oca. „Ba*, molim te, jedi.“ Zatim je poslužio sebe, i na kraju devojčicu.

Devojčica je pregledala svoj tanjir i u njemu našla samo pasulj i vodu. Čutke je vratila svoj netremični pogled na brata.

* Kin.: *ba* – otac. (Prim. prev.)

On je već jeo i nije primetio. Ona ga je gledala kako ubacuje parče dinje u usta. Na njegovom licu nije bilo surovosti, samo slepo, blaženo zadovoljstvo: zadovoljstvo nekoga koga zanima samo on sam. Devojčica je znala da očevi i sinovi čine obrazac porodice, kao što porodica čini obrazac svemira, i uprkos svim svojim pustim željama, nikada nije zaista očekivala da će joj dozvoliti da dinju makar proba. To ju je ipak grizlo. Uzela je kašiku supe. Ona joj je išla kroz telo vrela kao ugalj.

Čungba je punih usta rekao: „Ba, danas zamalo da uhvatimo pacova, ali pobegao je.“

Setivši se kako su dečaci lupali po onom panju, devojčica je prezrivo pomislila: *Zamalo*.

Čungba je preusmerio pažnju na nju. Ali ako je čekao da mu ona dobrovoljno nešto dâ, mogao je da čeka. Časak kasnije otvoreno joj je rekao: „Znam da si nešto uhvatila. Daj mi to.“

Ne skidajući pogled sa svoje činije, devojčica je pronašla u džepu trzavi paket zrikavaca. Predala mu ga je. Vreli ugalj je porastao.

„To je sve, beskorisna devojčice?“

Ona je tako naglo podigla pogled da se on trgnuo. Odnedavno je bio počeo tako da je zove, oponašajući njihovog oca. Stomak joj je bio tvrd kao stisnuta pesnica. Dozvolila je sebi da misli na onog guštera skrivenog u kuhinji. Osušiće ga i pojediti u potaji sasvim sama. I to će biti dovoljno. Mora da bude.

Ćutke su završili jelo. Kada je devojčica olizala činiju, otac je postavio dve semenke dinje na grub porodični oltar: jednu da nahrani pretke, drugu da umiri lutajuće gladne duhove koji nemaju sopstvene potomke da ih se sećaju.

Trenutak kasnije devojčicin otac je ustao iz svog krutog klanjanja pred oltarom. Ponovo se okrenuo ka deci i kazao tiho ali ljutito: „Jednoga dana naši preci će se umešati da okončaju ovu patnju. *Hoće*.“

Devojčica je znala da je on u pravu. Bio je stariji od nje i znao je više. Ali kada je pokušala da zamisli budućnost, nije

mogla. U njenoj mašti nije bilo ničega što bi zamenilo bezoblične, nepromenljive dane gladovanja. Držala se za život jer joj se činilo da on ima vrednost, čak i samo za nju. Ali kada je razmišljala o tome, nije imala pojma zašto.

Devojčica i Čungba su bezvoljno sedeli na svojim vratima i gledali napolje. Jedan obrok na dan nije bio dovoljan da ikome ispuni vreme. Vrućina je bila najnepodnošljivija kasno po podne, kada je sunce iskosa rezalo po selu, crveno kao nebeski mandat poslednjeg domaćeg cara. Posle zalaska sunca, večeri su bile skoro bez i trunke povetarca. U delu sela porodice Džu kuće su stajale odvojene jedna od druge, sa širokim zemljanim drumom između. U sumrak ni na drumu ni bilo gde drugde nije bilo nikakve delatnosti. Čungba se igrao budističkom amajlijom koju je nosio i šutirao zemlju, a devojčica je zurila u polumesec tamo gde je on milio iznad senke dalekih brda.

Oba deteta su se iznenadila kada im se otac pojavio sa strane kuće. U ruci je imao parče dinje. Iako je dinja bila isečena tek tog jutra, devojčica je po mirisu zaključila da je već počela da se kvari.

„Znaš li koji je dan?“, upitao je on Čungbu.

Godine su bile minule otkako su seljaci slavili ijedan od praznika koji su obeležavali razna mesta na kalendaru. Posle izvesnog vremena Čungba se usudio: „Festival sredine jeseni?“

Devojčica se podsmehnula u sebi: Zar on nema oči da vidi mesec?

„Drugi dan devetog meseca“, rekao je njen otac. „Na ovaj dan si se rodio, Džu Čungba, u godini Svinje.“ Okrenuo se i zakoračio. „Hajde.“

Čungba je nespretno požurio za njim. Časak kasnije pošla je i devojčica. Kuće duž puta tvorile su tamna obličja naspram neba. Nekada, zbog silnih pasa lotalica, ona se plašila da noću ide tim drumom. Ali sada je noć bila prazna. Puna duhova,

govorili su preostali seljani, premda, budući da su duhovi bili nevidljivi kao dah čija, nije se moglo znati jesu li tu. Po devojčicinom mišljenju, zbog toga su bili manja briga: ona se plašila samo onoga što stvarno može da vidi.

Skrenuli su s glavnog puta i videli tračak svetlosti napred, ne svetliji od nasumičnog bleska iza nečijih očnih kapaka. Bila je to gatarova kuća. Kada su ušli, devojčica je shvatila zašto je njen otac isekao dinju.

Najpre je ugledala sveću. One su u Džungliju bile toliko retke da je njen sjaj izgledao čaroban. Plamen je stajao šaku visok, ljuljao se na vrhu kao jeguljin rep. Lep, ali potresan. U sopstvenoj neosvetljenoj kući devojčica nikada nije imala utisak da je napolju mrak. Tu su bili u mehuru okruženom tamom, a sveća ju je lišila sposobnosti da vidi šta se nalazi izvan svetlosti.

Dotad je devojčica gatarovu kuću vidala samo izdaleka. Sada, izbliza, odmah je znala da joj otac nije star. Gatar je možda bio čak toliko star da pamti vreme pre varvarskih careva. Iz mladeža na njegovom izbornom obrazu izbijala je duga crna dlaka, dvaput duža od tankih belih dlaka na njegovoj bradi. Devojčica se zapiljila.

„Najčasniji striče.“ Njen otac se naklonio i dao gataru dinju. „Dovodim ti osmog sina porodice Džu, Džu Čungbu, pod zvezdama njegovog rođenja. Možeš li nam proreći njegovu sudbinu?“ Gurnuo je Čungbu napred. Dečak je željno pošao.

Gatar je obuhvatio Čungbi lice svojim starim rukama i okretao ga levo-desno. Palčevima je pritiskao dečaku čelo i obraze, merio mu očne duplje i nos, i opipavao oblik lobanje. Zatim je uhvatio dečaka za ručni zglob i merio mu puls. Očni kapci su mu pali, a izraz mu je postao strog i unutrašnji, kao da tumači kakvu daleku poruku. Znoj mu je probio čelo.

Trenutak se otegao. Sveća je buktala a crnilo napolju kao da se približavalo. Iako joj je iščekivanje raslo, devojčica se naježila.

Kada je gitar ispustio Čungbinu ruku, svi su skočili. „Kaži nam, uvaženi striče“, obodrio ga je devojčicin otac.

Prepadnut, gitar je podigao glavu. Drhteći, kazao je: „Ovo dete ima znamenitosti u sebi. O, kako jasno to videh! Njegova dela će doneti vašem porodičnom imenu stotinu pokolenja ponosa.“ Na devojčicino čuđenje, on je ustao i pohitao da klekne njenom ocu pred noge. „Mora da ste u prošlim životima bili istinski vrli, kada ste nagrađeni sinom sa ovakvom sudbinom. Gospodine, čast mi je što vas poznajem.“

Zapanjen, devojčicin otac je gledao starca. Trenutak kasnije rekao je: „Sećam se dana kada se to dete rodilo. Bio je preslab da bi sisao, te sam otpešačio čak do manastira Vuhuang da prinesem žrtvu da on preživi. Čak sam obećao monasima da ću ga, bude li preživeo, posvetiti manastiru kada bude napunio dvanaest godina.“ Glas mu je pucao: bio je istovremeno očajnički i radostan. „Svi su mi govorili da sam budala.“

Znamenitost. Bila je to reč kakvoj nije bilo mesto u Džungliju. Devojčica ju je čula samo u očevim pričama o prošlosti. Pričama o onom zlatnom, tragičnom vremenu pre dolaska varvara. Vremenu careva, kraljeva i generala; rata, izdaje i pobeđe. A sada je njen obični brat Džu Čungba trebalo da bude znamenit. Kada je pogledala Čungbu, njegovo ružno lice je blistalo. Drvena budistička amajlija oko njegovog vrata odbleskivala je svetlost sveće i sijala zlatno, a on je bio kralj.

Kada su krenuli, devojčica se zadržala na pragu mraka. Neki poriv ju je nagnao da se letimice osvrne na starca u njegovoj lokvi svetlosti sveće. Zatim je odmileda nazad i sklupčala se pred njim dok glavom nije dodirivala zemlju, a nozdrve joj bile pune njenog mrtvog mirisa krede. „Uvaženi striče. Hoćeš li meni da prorekneš sudbinu?“

Plašila se da podigne glavu. Onaj poriv što ju je poterao ovamo, onaj vreli ugalj u njenom stomaku, bio je iščezao. Puls joj je jurio kao zec. Puls u kome se nalazio obrazac njene sudbine.

Pomislila je na Čungbu, koji je imao onu znamenitu sudbinu u sebi. Kako li je to, nositi to seme mogućnosti? Načas se zapitala ima li i ona u sebi seme mogućnosti, a samo nikada nije znala šta da traži; nikada nije imala ime za to.

Gatar je ćutao. Devojčica je osetila kako je podilazi jeza. Koža joj se naježila i dodatno se skupila, pokušavajući da pobegne od onog mračnog dodira straha. Plamen sveće je snažno zalelujavao.

Zatim, kao izdaleka, ona je čula kako gatar govori: „Ništa.“

Devojčica je osetila tup, dubok bol. To je seme u njoj, njena sudbina, i shvatila je da je oduvek to znala.

Dani su se vukli unedogled. Porodici Džu je ponestajalo žutog pasulja, voda je bivala sve nepitkija, a devojčicine zamke su hvatale sve manje. Mnogi preostali seljani polazili su brdskim drumom što je vodio u manastir i dalje, iako su svi znali da je to puko menjanje smrti od gladi za smrt od razbojničkih ruku. Samo devojčicin otac kao da je pronašao novu snagu. Svakog jutra je stajao ispred rumene kupole onog čistog neba i govorio kao molitvu: „Pašće kiša. Treba nam samo strpljenja, i vere da će nebesa ispuniti Džu Čungbi njegovu znamenitu sudbinu.“

Jednog jutra devojčicu, koja je spavala u udubljenju kakvo su ona i Čungba napravili za sebe pored kuće, probudio je neki zvuk. Ona se prepala: bili su maltene zaboravili kako život zvuči. Kada su izašli na drum, videli su nešto što ih je još više iznenadilo. *Kretanje*. Pre nego što su stigli da razmisle, ono je već šibalo pored njih u gromoglasnoj bučnoj gomili: muškarci na prljavim konjima koji su dizali prašinu usled žestine svog prolaska.

Kada su oni otišli, Čungba, mali i uplašen, upitao je: „Vojska?“

Devojčica je ćutala. Ona ne bi pomislila da ti ljudi možda potiču iz one tamne tekuće reke, lepe ali uvek daleke.

Iza njih, njihov otac je rekao: „Razbojnici.“

* * *

Tog popodneva, zgurivši se ispod ulegle gornje grede u okviru vrata porodice Džu, ušla su tri razbojnika. Devojčici, koja je čučala na krevetu sa svojim bratom, činilo se da oni ispunjavaju prostoriju svojim stasom i smradom. Dronjava odeća im je zjapila a nevezana kosa bila bez sjaja. Bili su to prvi ljudi koje je devojčica ikada videla u čizmama.

Devojčicin otac se bio spremio za taj događaj. Sada je ustao i prišao razbojnicima, držeći glineni ćup. Šta god da je osećao, skrivao je to. „Časni gosti. Ovo je tek najslabijeg kvaliteta, i imamo samo malo, ali molim vas, uzmite to što imamo.“

Jedan razbojnik je uzeo glineni ćup i pogledao unutra. Po-drugnuo se. „Striče, zašto si tako škrt? Nije moguće da imate samo ovo.“

Njihov otac se ukočio. „Kunem ti se da jeste. Uverite se sami kako moja deca nemaju na sebi više mesa od bolesnog psa! Mi već dugo jedemo kamenje, prijatelju moj.“

Razbojnik se nasmejao. „Ma pričam ti priču. Kako kamenje ako ste svi i dalje živi?“ Sa svirepošću lenje mačke, gurnuo je devojčicinog oca a ovaj je posrnuo. „Vi seljaci ste svi isti. Nudite nas kokoškom, a ne očekujete da vidimo utovljenu svinju u ostavi! Idi donesi ostalo, stoko smrdljiva.“

Devojčicin otac je zastao. Promenilo mu se nešto na licu. U iznenadnom naletu brzine bacio se ka deci i uhvatio devojčicu za mišicu. Ona je iznenađeno jauknula kada ju je izvukao iz kreveta. Stisak mu je bio snažan; bolelo ju je to.

Iznad njene glave, njen otac je kazao: „Uzmite ovu devojčicu.“

Reči načas nisu imale smisla. A onda jesu. Uprkos tome što joj je porodica govorila da je neupotrebljiva, otac je konačno pronašao najbolji način da je upotrebi: kao nešto što se može potrošiti u korist onih koji su važni. Devojčica je užasnuto gledala razbojnike. Od kakve bi koristi ona mogla da im bude?

Ponavljajući njene misli, razbojnik je prezrivo rekao: „Taj mali crni cvrčak? Bolje nam daj neku pet godina stariju, i

lepšu...“ Zatim, kad mu je svanulo, naprasno je prestao da govori i počeo da se smeje. „O, striče! Znači tačno je da ćete vi seljaci uraditi sve kada ste *stvarno* očajni.“

Vrtoglava od neverice, devojčica se setila kako su seoska deca uživala u došaptavanju. Kako su se u drugim selima, onima u najgorim prilikama, susedi trampili za svoju najmlađu decu i jeli ih. Deca su drhtala od straha, ali nijedno od njih nije zaista verovalo u to. Bila je to samo priča.

Ali sada, videvši kako otac izbegava njen pogled, devojčica je shvatila da to nije samo priča. U panici je počela da se otima, i osetila kako joj se očeve ruke čvršće zarivaju u meso, a zatim je plakala prejako da bi disala. U tom jednom stravičnom trenutku znala je šta znači to da joj je sudbina da bude *ništa*. Mislila je da je to samo beznačajnost, da ona nikada ništa neće biti niti učiniti ništa važno. Ali nije bilo tako.

To je značilo smrt.

Dok se ona uvijala, plakala i vrištala, razbojnik je prišao krupnim korakom i otrgnuo je od njenog oca. Ona je vrisnula još glasnije, a onda je bupnula na krevet toliko snažno da joj se izbio sav vazduh. Razbojnik ju je bacio tamo.

Zgađen, on je sada kazao: „Hoću da jedem, ali neću ni pipnuti to smeće“, pa je udario njihovog oca u trbuh. Ovaj se presamitio uz šljapkav zvuk. Devojčica je nemo otvorila usta. Pored nje, Čungba je kriknuo.

„Ovde ima još!“ ,dovikivao je jedan razbojnik iz kuhinje. „Zakopao ga je.“

Njihov otac se skljkao na pod. Razbojnik ga je šutnuo ispod rebara. „Misliš da nas možeš prevariti, lažljivi kornjačin sine*? Opkladio bih se da imaš još više, skriveno na sve strane.“ Šutnuo ga je još jednom, pa još jednom. „Gde je?“

* Kornjačin sine, ili kornjačino jaje – stare kineske uvrede; poreklo im nije jasno, ali najverovatnije je u pitanju to što se kornjača rađa iz jajeta te se ne zna ko su joj roditelji – otud su sve kornjače kopilad. (Prim. prev.)

Devojčica je shvatila da joj se vazduh vratio: i ona i Čungba vrištali su razbojnicima da prestanu. Svaki mukli udarac čizama u meso probadao ju je jadom, a bol bio žestok kao da je posredi njeno sopstveno telo. Uprkos tome što joj je pokazao koliko mu malo znači, on joj je ipak bio *otac*. Deca prema roditeljima imaju neprocenjiv dug; on se nikada ne može vratiti. Ona je vrištala: „Nema više! Molim vas, prestanite. Nema. *Nema*...“

Razbojnik je šutnuo njenog oca još nekoliko puta, zatim prestao. Devojčica je nekako znala da to nema nikakve veze s njihovim preklinjanjem. Njihov otac je ležao nepomičan na tlu. Razbojnik je čučnuo, uhvatio ga za čvor na temenu i podigao mu glavu, otkrivajući krvavu penu na usnama i bledo lice. Proizveo je zvuk gađenja i pustio je da padne.

Preostala dva razbojnika vratila su se s drugim ćupom pasulja. „Šefe, izgleda da je ovo sve.“

„Dođavola, dva ćupa? Izgleda da bi stvarno umrli od gladi.“ Trenutak kasnije vođa je slegnuo ramenima i izašao. Preostala dvojica su pošla za njim.

Devojčica i Čungba, držeći se jedno za drugo u strahu i iscrpljenosti, buljili su u svog oca tamo gde je on ležao na uskomešanoj zemlji. Njegovo krvavo telo bilo je sklupčano čvrsto kao dete u materici: napustio je svet već spreman za reinkarnaciju.

Noć je bila duga i puna noćnih mora. Buđenje je bilo još gore. Devojčica je ležala na krevetu i gledala očevo telo. Sudbina joj je bila da bude ništa, i upravo je njen otac trebalo da je ostvari, ali sada je on bio ništa. Još dok se stresala od griže savesti, znala je da to ništa nije promenilo. Bez oca, bez hrane, ništavna sudbina je i dalje čeka.

Ona je pogledala Čungbu i prenerazila se. Njemu su oči bile otvorene, ali uperene ne videći u krov pokriven slamom. Činilo se da jedva diše. Na jedan jeziv trenutak devojčica je pomislila da je i on možda mrtav, ali kad ga je prodrmusala, tiho

je breknuo i trepnuo. Devojčica se sa zakašnjenjem setila kako on ne može da umre, jer inače teško da može postati znamenit. Čak i s tim saznanjem, biti u toj sobi s ljušturama dva čoveka, jednom živom i jednom mrtvom, bilo je nešto najstrašnije i najsamotnije što je devojčica ikada doživela. Ona je čitavog života bila okružena ljudima. Nikada nije zamišljala kako bi bilo da bude sama.

Njihovu poslednju dužnost kao dece trebalo je da ispuni Čungba. Umesto toga, devojčica je uhvatila oca za mrtve ruke i izvukla telo napolje. On se toliko bio osušio da joj je to taman pošlo za rukom. Položila ga je na žutu zemlju iza kuće, uzela njegovu motiku i kopala.

Sunce je izašlo i peklo zemlju i devojčicu i sve pod sobom. Devojčica je kopala sporo, kao kad erozija tek struže slojeve prašine, kao što reka deluje vekovima. Senke su se skratile i opet produžile; raka se dubila beskonačno sporo. Devojčica je polako postala svesna da je gladna i žedna. Ostavivši raku, u vedru je pronašla malo blatnjave vode. Zahvatila ju je rukama i pila. Pojela je meso za trljanje kotlića, ustuknuvši pred njegovim tamnim ukusom, zatim ušla u kuću i dugo gledala one dve osušene semenke dinje na oltaru predaka. Sećala se šta su ljudi govorili da će se desiti ukoliko pojedеш žrtvu za duhove: duhovi će se okomiti na tebe, pa ćeš se od njihovog gneva razboleti i umreti. Ali da li je to tačno? Devojčica nikada nije čula da se to dogodilo ikome u selu – a ako duhove niko ne vidi, kako iko može da bude siguran šta oni rade? Stajala je tamo u mukama neodlučnosti. Najzad je ostavila semenke na njihovom mestu i izašla iz kuće, gde je pretraživala malo prošlogodišnje polje kikirikija i pronašla nekoliko drvenastih izdanaka.

Nakon što je pojela polovinu izdanaka, devojčica je pogledala drugu polovinu i razmatrala da li da ih dà Čungbi, ili veruje da će mu nebesa obezbediti hranu. Naposletku ju je griža savesti podstakla da mu mahne izdancima kikirikija iznad lica. Nešto u njemu je sinulo na taj prizor. Načas ga je videla kako

se s mukom vraća u život, pokrenut onom kraljevskom ozlojeđenošću da je trebalo da mu dâ sve. Zatim je ta iskra zamrla. Devojčica je gledala kako mu oči polako gube usredsređenost. Nije znala šta to znači, to što on leži tamo ne jedući i ne pijuci. Vratila se napolje i nastavila da kopa.

Kada je sunce zašlo, raka je bila duboka tek do kolena, iste one čistožute boje i na vrhu i na dnu. Devojčica je verovala da je tako skroz dole do doma duhova na Žutim izvorima*. Legla je u krevet pored Čungbinog ukočenog obličja i spavala. Njemu su ujutru oči još bile otvorene. Nije bila sigurna da li je spavao i probudio se rano, ili je takav bio čitave noći. Kad ga je ovog puta protresla, prodisao je brže. Ali čak je i to izgledalo samo nagonski.

Ona je ponovo kopala čitavog tog dana, zastajući samo da pije vode i jede izdanke kikirikija. A Čungba je i dalje ležao tamo, i nije pokazivao interesovanje kada bi mu ona donela vode.

Trećeg dana ujutru probudila se pre zore. Bila je obuzeta osećajem samoće, većim i od čega što je ikada osetila. Pored nje, krevet je bio prazan: Čungbe nije bilo.

Pronašla ga je napolju. Na mesečini je bio bleđa mrlja pored mase koja je nekada bila njihov otac. Isprva je mislila da spava. Čak i kad je kleknula i dodirnula ga, trebalo joj je mnogo vremena da shvati šta se dogodilo, jer to nije imalo nikakvog smisla. Trebalo je da Čungba bude znamenit; trebalo je da donese ponos porodičnom imenu. Ali bio je mrtav.

Devojčicu je zaprepastila njena sopstvena ljutnja. Nebesa su obećala Čungbi da će poživeti toliko da dostigne znamenitost, a on je od tog života odustao lako kao što dišeš. Izabrao da postane *ništa*. Devojčici se urlalo na njega. Njoj je sudbina oduvek bila da bude ništa. Ona nikada nije imala izbora.

Dugo je klečala tamo pre nego što je primetila kako nešto na Čungbinom vratu svetluca. Ona budistička amajlija. Devojčica

* Jedan od kineskih naziva za podzemni svet. (Prim. prev.)

se sećala priče kako je njen otac išao u manastir Vuhuang da se moli da Čungba preživi, i obećanja koje je dao: da će se, bude li preživeo, Čungba vratiti u manastir da postane monah.

U manastir – gde će biti hrane, zaklona i zaštite.

Na tu pomisao obuzelo ju je uzbuđenje. Svest o njenom sopstvenom životu u njoj: onoj krhkoj, tajanstveno dragocenoj stvari za koju se kroz sve onako tvrdoglavo držala. Nije mogla zamisliti da odustane od njega, niti kako je Čungbi ta mogućnost bila podnošljivija od toga da nastavi. Da ne postane ništa bilo je nešto najstrašnije što je mogla da zamisli – gore čak i od straha od gladi, ili bola, ili bilo kakve druge patnje što može da se izrodi iz života.

Pružila je ruku i dodirnula amajliju. Čungba nije postao ništa. *Ako je on preuzeo moju sudbinu i umro... onda ja možda mogu da preuzmem njegovu i da živim.*

Iako je njen najgori strah možda bio da ne postane ništa, to je nije sprečavalo da se boji onoga što je možda čeka. Ruke su joj se toliko tresle da joj je trebalo mnogo vremena da skinе odeću s leša. Skinula je suknju i obukla Čungbinu haljinu do kolena i pantalone; razvezala punđe tako da joj kosa pada kao u dečaka; i na kraju uzela amajliju s njegovog vrata i pričvrstila je oko sopstvenog.

Kada je završila, ustala je i gurnula dva tela u raku. Otac i sin, u zagrljaju do kraja. Bilo je teško zatrpati ih; žuta zemlja se prelivala iz rake i pravila blistave oblake pod mesecom. Devojčica je ostavila motiku. Uspravila se – zatim je sa užasom ustuknula kada joj je pogled pao na dve nepomične prilike s druge strane napunjenog groba.

To su mogli da budu oni, ponovo živi. Njen otac i brat kako stoje na mesečini. Ali isto onako nagoniski kao što tek izlegli ptić poznaje lisicu, ona je prepoznala stravično prisustvo nečega što ne pripada – *ne može pripadati* – običnom ljudskom svetu. Telo joj se skupilo i preplavilo strahom kada je videla mrtve.

Duhovi njenog oca i brata razlikovali su se od onoga kakvi su oni bili za života. Njihova smeđa koža postala je bleđa i prašna, kao da je prekrivena pepelom, a na sebi su imali rite bele kao izbeljena kost. Umesto da bude vezana u svom uobičajenom čvoru na temenu, njenom ocu je kosa visila zamršena preko ramenâ. Duhovi se nisu pomerali; noge im nisu sasvim dodirivale tlo. Njihove prazne oči zurile su u ništa. Između nepokretnih usana izbijao im je nemušt, nerazumljiv marmor.

Skamenjena od užasa, devojčica je buljila. Dan je bio vruć, ali sva toplota i život u njoj kao da su iščileli pred jezom što su je duhovi odavali. Setila se onog mračnog, studenog dodira ništavila koji je osetila kada je čula kakva joj je sudbina. Zubi su joj cvokotali dok je drhtala. Šta to znači, odjednom videti mrtve? Da li je to nebeski podsetnik na ništavilo koje je sve što ona treba da bude?

Stresla se kada je otrgla pogled s duhova i uperila ga onamo gde je drum ležao skriven u senci brda. Nikada nije zamišljala da će napustiti Džungli. Ali Džu Čungbina sudbina bila je da ode. Sudbina mu je bila da preživi.

Jeza u vazduhu bivala je sve veća. Devojčica se prepala na dodir nečega hladnog, ali stvarnog. Nežnog, mekog udara na njenu kožu – osećaja koji je odavno bila zaboravila, a sada ga prepoznala maglovito kao u snu.

Ostavljajući duhove praznih očiju da mumlaju na kiši, ona je krenula.

Devojčica je do manastira Vuhuang stigla kišovito jutro. Zatekla je kameni grad kako lebdi u oblacima, sa uglačanim krivama njegovih zelenih krovova pod crepom kako odbleskuju svetlost daleko gore. Njegova kapija je bila zatvorena. Tada je devojčica shvatila kako davno obećanje nekog seljaka ne znači ništa. Ona je bila samo jedna u poplavi očajnih dečaka okupljenih pred manastirskom kapijom, koji su preklinjali i kukali da ih prime.

Tog popodneva izašli su monasi u odorama sivim kao oblaci i dreknuli na njih da odu. Dečaci koji su tamo prespavali noć i oni koji su već shvatili koliko je uzaludno da čekaju, oteturali su se odatle. Monasi su se povukli, noseći tela onih što su umrli, a kapija se zatvorila za njima.

Ostala je samo devojčica, čelom naslonjena na hladan manastirski kamen. Jednu noć, zatim dve a onda tri, po kiši i sve većoj studeni. Tonula je u san. S vremena na vreme, kada nije bila sigurna je li budna ili sanja, činilo joj se da vidi kredaste bose noge kako joj prolaze rubovima vidnog polja. U trenucima veće jasnoće, kada je najgore patila, razmišljala je o svom bratu. Da je poživeo, Čungba bi došao u Vuhuang; čekao bi kao što ona čeka. I ako je ovo iskušenje koje bi Čungba preživeo – slabi, tetošeni Čungba, koji je odustao od života pred njegovom prvom strahotom – onda može i ona.

Primitivši dete koje istrajava, monasi su udvostručili svoja nastojanja protiv nje. Kada vika nije urodila plodom, proklinjali su je; kada je proklinjanje podbacilo, tukli su je. Ona je sve podnosila. Telo joj se pretvorilo u ljušturu puža prilepka i usidrilo je za kamen, za život. Ostajala je. Samo je za to još imala snage.

Četvrtog popodneva izašao je novi monah i stao nad devojčicom. Taj monah je bio u crvenoj odori sa zlatnim vezom na šavovima i porubu, i odisao je autoritetom. Iako nije bio star, podvoljci su mu visili. U njegovom oštrom netremičnom pogledu nije bilo naklonosti, ali devojčica je izdaleka prepoznala nešto drugo: interesovanje.

„Dođavola, mlađi brate, baš si tvrdoglav“, kazao je monah tonom kivnog divljenja. „Ko si ti?“

Ona je klečala tamo četiri dana, ne jedući ništa, pijući samo kišnicu. Sada je posegnula za poslednjim truncićama preostale snage. I dečak koji je nekada bio druga ćerka porodice Džu rekao je, toliko jasno da i nebesa čuju: „Ja sam Džu Čungba.“

2

Novi iskušeniĉ Džu Čungba probudila se na mukli udar toliko dubok da joj se činilo da potiče iz njenog sopstvenog tela. Čak i kada se prenula, zvuk se začuo ponovo, a odgovorio mu je čist ton tolike jačine da joj je zazvonio u kostima. Sa druge strane papirnatog prozora spavaonice sijala je svetlost. Svuda oko nje bila su tela u pokretu: dečaci već u pantalonama i potkošuljama navlačili su kratke unutrašnje haljine u seljačkom stilu, pa preko njih sive manastirske odore širokih rukava, i trčali prema vratima. Slamnate sandale su pljeskale dok je gomila njih istrčavala iz prostorije kao jato ćelavih riba. Džu je trčala na začelju, dok joj se siva odora uplitala između nogu. Da bi bila Čungba, moraće da trči brzo koliko bi on trčao, misli brže no što bi on mislio, izgleda kao što bi on izgledao. Bila je sitnija od tih dečaka, ali s haljinama što su je obavijale bila je istovetna u svakom drugom pogledu. Dodirnula se po sveže obrijanoj glavi. Kosa joj je bila prekratka čak i da bi dremnula; bila je njenim prstima nenaklonjena kao četka za ribanje.

Dok su trčali, njihova zadihanost i noge što pljeskaju dodavale su sopstvenu muziku udaranju bubnja. Zijajući dok je išla za njima, Džu je mislila da se mogla uspeti u nebesko carstvo

Cara od žada* i da joj ne bi bilo ništa čudnije. Prolazili su kroz mračno dvorište. Napred se izdizala visoka dvorana s crnim gredama, u kojoj su lampioni bacali svetlost pod zlatnim strehama. Iza toga, u tamu, uspinjale su se stepenice. Bez jasnoće dana, manastir je ličio na svet bez kraja, većito nestajao uvis u senku planine.

Dečaci su se priključili zmijugavom redu monaha koji su se penjali u dvoranu. Kada su ušli, nije bilo vremena da Džu razgleda: monasi su se razdvajali nalevo i nadesno s početka reda, svaki je pronalazio neki prostor naročito za sebe i sedao na skrštene noge. Ušavši poslednja, Džu je pred sobom videla punu dvoranu: redove i redove monaha, na jednakim razmacima i nepokretne poput kipova u kakvoj drevnoj grobnici.

Bubanj je prestao da bubnja. Zvono se oglasilo još jednom, zatim zamuklo. Taj prelaz iz užurbanosti u mir bio je najpotresniji od svega što se dotad zbilo. Tišina je bila tolika da je, kada je neki glas konačno progovorio, on bio stran i nerazumljiv. Bio je to onaj monah u crvenoj odori koji je pustio Džu da uđe. On je pojava. Njegovi mlohavi kapci bili su zaobljeni kao krila kakve bube; obrazi su mu visili. To lice je trebalo da bude dosadno. Umesto toga, njegova težina se nabirala u sebe: imala je potencijal kakve stenčuge u osetljivoj ravnoteži visoko gore. Opčinjena, Džu je jedva disala. Trenutak kasnije monah je prestao da poje i preuzeli su drugi glasovi, zvonak muški žamor koji je ispunjavao čak i tu ogromnu dvoranu. A zatim je usledio udarac u neku dasku, i zazvonilo je zvono, a monasi i iskušenici skočili su na noge i kao jedan istrčali iz dvorane, dok je Džu posrtala za njima.

Miris je najavio sledeće stajalište još pre nego što ga je ona uopšte videla. Iako devojčica, Džu je bila seljanka; nije imala nikakvu osećajnost koja se može uvrediti. Čak i tako, sablaznuo

* U kineskoj kulturi, narodnoj religiji i mitu jedan od predstavnika prvog boga. (Prim. prev.)

ju je prizor monaha i iskušenika koji jednodušno pišaju i seru. Uzmakavši uza zid, sačekala je dok i poslednji među njima nije otišao da bi se zatim olakšala, pa je istrčala, gledajući kuda su oni otišli.

Poslednja siva odora proletela je kroz jedna vrata. I to određite najavio je miris, ali ovoga puta beskrajno prijatnije. *Hrana*. Sa jednim ciljem u glavi, Džu je jurnula unutra – samo da bi je neko uhvatio za okovratnik i cimnuo napolje.

„Iskušeniče! Zar nisi čuo zvono? Kasniš.“ Monah je zamahnuo na Džu bambusovim štapom, a ona se obeshrabrila. U dugačkoj prostoriji iza njega videli su se drugi monasi i iskušenički kako sede na jastucima za niskim zasebnim stolovima. Jedan drugi monah je postavljao činije. Žignuo ju je želudac. Načas je pomislila kako neće dobiti priliku da jede, a osećanje je bilo toliko grozno da je zasenilo čak i strah.

„Ti mora da si nov. Prihvati kaznu, ili nemoj da jedeš“, brećnuo se monah. „Šta će biti?“

Džu je blenula u njega. Bilo je to najgluplje pitanje koje je ikada čula.

„Dakle?“

Ona je ispružila ruke; monah ju je ošinio štapom; ona je srnula unutra, zadihana, i bacila se za prazan sto pored najbližeg iskušenika. Pred nju su stavili činiju. Ona je navalila na nju. Bila je to najbolja hrana koju je ikada jela; mislila je da je se nikada ne bi mogla zasititi. Žilavi ječam, kisela indijska slačica i barene rotkvice u slatkoj pasti od fermentisane soje: svaki zalogaj je bio otkrovenje. Tek što je pojela, monah poslužitelj joj je sipao vode u činiju. Po ugledu na ostale iskušeničke, Džu je popila vodu u velikim gutljajima i obrisala činiju porubom odore. Čitav postupak jedenja i čišćenja potrajao je kraće no što lončetu vode treba da provri za čaj. Zatim su odrasli monasi ustali i dali se u trk u žestokoj žurbi da odu nekuda i verovatno ponovo sede ćutke.

Kada je ustala sa ostalim iskušenicima, Džu je postala svesna da je trbuh boli na nepoznat način. Trebalo joj je nekoliko trenutaka da shvati šta je u pitanju. *Pun je*, pomislila je, zapanjena. I prvi put otkad je napustila selo Džungli – prvi put otkako ju je otac ponudio razbojnicima a ona shvatila šta ništavnost zaista znači – poverovala je da može preživeti.

Iskušenci, kojih je bilo od malih dečaka do odraslih muškaraca od gotovo dvadeset godina, delili su se u grupe prema starosti. Džu je hitala uz sprat za spratom kamenih stepenica za najmlađim iskušenicima. Dah joj je pravio perjanice u hladnoj plavoj zori. Zajedno s njima uspinjala se i padina planine prekrivena zamršenim zelenilom. Njen ukus je sleteo Džu na jezik: raskošna, vrtoglava uzavrelost života i truljenja drugačija od svega što je ona ikada spoznala.

Odnekud daleko dole doprlo je ritmično drveno kloparanje, zatim zov zvona. Sad kada je bilo dovoljno svetlosti da se vidi, Džu je uočila da je manastir niz terasa uklesanih u obronak planine, svaka krcata zgradama zelenih krovova, dvorištima i lavirintom uskih prolaza između. Iz mračnih udubljenja u zidovima izbijao je miris mirišljavih štapića. U jednom udubljenju načas je ugledala hrpu jarkog voća okruženu gomilom belih obličja. *Još monaha*. Ali još dok je ta misao poprimala oblik, osetila je kako je nešto ledeno miluje po obrijanoj koži glave.

Srce joj je zalupalo kao čekić i, još pre no što je znala šta radi, trčala je: gore, dalje od tog mračnog mesta. Na njeno olakšanje, trenutak kasnije iskušenci su stigli na svoje odredište, na jednoj od najviših terasa. Izuli su sandale i ušli u dugačku prozračnu sobu. Prozori sa unakrsnim rešetkama bili su širom otvoreni duž jednog zida i s njih je pucao pogled na uredno obrađenu dolinu u podnožju. Unutra je desetak niskih stolova bilo poređano na tamnom drvenom podu uglačanom od brojnih